

DUCHOVÉ ŽLUTÝCH LISTŮ

Dlouho se nevědělo, zda-li jsou to lidé nebo duchové. Před lidmi z vesnic utíkali. Jen občas je někdo na malý okamžik zahlédl. Častěji po nich nacházeli stopy a jednoduché přístřešky postavené z prutů a banánových listů. Tito záhadní tvorové prý neustále putovali pralesem a svůj úkryt opustili hned poté, co listy začalo žloutnout. Proto se jim dostalo pojmenování Phi Tong Luang – Duchové žlutých listů.

Skutečně věrohodné zmínky, které potvrdily existenci tohoto pozoruhodného etnika, se objevily v roce 1919 a první antropolog, který se s nimi setkal, byl Rakušan Hugo Bernatzik. Podnikl v letech 1936 až 1937, společně se svou ženou Emou, dlouhé putování odlehlou divočinou tehdejší Zadní Indie. Získal kontakty, které je přivedly až k jedné tlupě tohoto lidu. Společně s nimi po nějakou dobu žili a o svých zážitcích později napsali i populární knihu. Tuhle starou publikaci, která vyšla někdy ve válečných letech také v češtině, jsme dostali darem na jedné z besed o našich cestách za přírodními národy. Prý nás bude zajímat. Jmenovala se příznačně „*Duchové žlutých listů*“. Přiznám se, že nějaký rok pak ležela ladem na polici. Současné Thajsko, nám totiž nepřípadlo už moc zajímavě nebo nadějně pro nějaké výpravy hledající poslední etnika žijící tradičním způsobem lovců a sběračů.

Záhadní lovci a sběrači

Obvykle jezdíme na cesty také jen ve dvojici, stejně jako Bernatzikovi. Putující muž a žena s minimem vybavení, totiž nevzbudí u domorodců obavy a to je ideální pro získání jejich přízně. Takhle jsme podnikli několik cest do opravdu těžce přístupných míst. Pro letošní výpravu jsme však hledali nějakou méně náročnou destinaci. Chtěli jsme totiž s sebou poprvé vzít našeho desetiletého syna Štěpána. Začel jsem se do té málem zapomenuté knihy a velmi rychle bylo o novém cíli rozhodnuto. Vydáme se na cestu za současností popisovaného nejmenšího a údajně i nejzajímavějšího národa celé jihovýchodní Asie. Tehdy v popisované době, čítal jen několik stovek lidí, kteří žili až neuvěřitelně primitivním způsobem. Neměli stálé obydlí, vyhýbali se lidem, v malých roztroušených tlupách neustále putovali pralesem a nikdy se nezdrželi dlouho na jednom místě. Zkusil jsem dohledat nějaké aktuálnější informace. Bylo jich pomálu a vesměs šlo o omílané staré poznatky od Bernatzika. O současnosti téměř nic, jen kusé informace o tom, že snad dosud obývají horské oblasti na pomezí dnešního Thajska a Laosu. Sami se označují za *Mrabri* nebo *Mlabri*. Nebyli rádi, že ostatní o nich říkají, že jsou duchové. Říkají si výrazem složeným ze slov „*mra*“, což znamená osoba, a „*bri*“, což je les. Jsou tedy „*Lidé lesa*“. Jejich původ je neznámý. Neví se, proč zůstali zapomenuti v čase doby kamenné a žili způsobem holé existence, sbírali plody pralesa a lovíli malou zvěř. Či snad takhle ještě žijí? Posledních asi 300 těchto lidí tajemného původu prý zůstalo ještě v dnešním světě a žije někde v thajských hornatých provinciích Nan a Phrae a laoské Sayabouly.

Těžba dřeva svlékla krajinu pralesa

Místy, kudy se objevitelské výpravy probíjeli džunglí dlouhé týdny, jsme projeli po dálnici. Cesta klimatizovaným autobusem z Bangkoku do Phrae trvala osm a půl hodiny. Po pralesích ani památka. Z okna šlo pozorovat jen samé průmyslové zóny, buddhistické chrámové komplexy a na místech dříve unikátně bujné vegetace jen jednotvárné monokultury. Nejčastěji se jednalo o pravidelné řady palmy olejné a kaučukových stromů. Vydatná bouře připomněla, že červenec patří do období dešťů a další cestování v horách už nemusí být takhle pohodlné. Oblast okolí měst Phrae a Nan zůstává, při srovnání celého turisticky atraktivního severu země, velmi málo navštěvovanou. Bývá označována za místo, kde se zastavil čas. Ale přesto je i zdejší krajina dohola vykáčena. Kopce jsou nejčastěji oseté políčky kukuřice, které sahají až k samým skalnatým vrškům. V Thajsku divoká příroda zbývá už jen na malých ostrůvcích, kde jsou státem zřízeny chráněné přírodní rezervace. Takový prostor je naprosto nedostačující pro způsob života lovců a sběračů, kterými jsou či byli Mlabri. V Phrae jsme objevili cestovní kancelář, která organizuje zájezdy na místní zajímavosti. Mezi takové patří i

návštěvy horských kmenů. U těch dražších výletů bývá součástí výletu i jízda na slonech a sjíždění řek na raftu. Zajímalí jsme se o Mlabri. O nich žádný z přítomných nic určitého nevěděl, jen opakovaně někam telefonovali. Prý znají a volají člověka, který nám poradí. „Je to Američan a jmenuje se Eugene Long. Místní mu říkají „Bun Džém“, podobně jako vesnici Ban Boonyen, kde žije spolu s Mlabri. Také se zde uvažovalo o zapojení Mlabri do turistického průmyslu. Mohlo by jim to pomoci k přežití a obživě. Jenže se ukázalo, že vlastně nemají co předvádět. Na rozdíl od okolních horských kmenů nemají žádné pestré kroje, slavnosti, obřady ani tance a písně,“ dozvěděli jsme se v kanceláři. Nakonec se pana Longa nedovolali, ale nabídli nám dopravu autem vesnice, kde ho prý zastihneme.

Jak bylo domluveno, ráno pro nás přijel řidič se starou černou dodávkou, které zde běžně obstarávají veřejnou dopravu do okolních vesnic. Jmenoval se Tim a byl to sympatický chlapík. Z roviny údolí jsme se brzy zvedli do dohola vymýcené kopcovité krajiny. Že tu kdysi byla džungle, jen občas připomněl osaměle zapomenutý stromový velikán. Oholenou krajinu protkala spousta asfaltových silniček. Řidič musel několikrát zastavit a telefonovat, aby si ověřil, zda-li jede správně. Nakonec jsme hledanou vesnici přece jen našli. Tim zastavil na jejím okraji a hned nás vedl vzhůru do kopce k domu rodiny Eugene Longa.

Neputují, žijí usedle a jezdí na motorkách

Longovovi byli z naší návštěvy překvapeni, ale vypadalo to, že mile. Paní Mary Longová zrovna slavila šedesáté druhé narozeniny. Našli jsme pro ni rychle malý dáreček a také předali další dárky, které dovezli pro Mlabri. Sotva jsme se usadili na verandě začalo pršet. „To je dobře, že prší“, komentoval déšť Eugene. „Na období dešťů je nezvykle sucho. Dost možná to souvisí s vykácením pralesa. Dříve tu všude kolem žili nosorožci, krokodýli, medvědi, tygři...“, začal vyprávět a Mary nám nabídla vodu a kávu. „To je naše vlastní káva“, pochlubil se Eugene a ukázal na logo s nápisem *Yellow Leaf Coffe* na hrnečku i na svém tričku. „Vysadil jsem, společně s Mlabri, po okolí stromky kávovníků. Také další stromy, protože tahle odrůda má ráda trochu stínu. Přijeli jsme sem..., už to bude třicet dva roků. Tehdy už Mlabri přestali kočovat. Z tajemných duchů pralesa se nuceně stali lidé. Bez pralesa ztratili domov a stali se cizinci ve vlastní zemi. Bez možnosti lovit a bez znalosti zemědělství byli nuceni hledat nový způsob přežití. Bylo těžké najít nový způsob obživy, neuměli počítat ani obchodovat. Znali výměnný obchod, ale najednou neměli ke směně lesní plodiny, med divokých včel, vosk, rotang ani materiál na výrobu nůší a rohoží. Pro jejich naivitu je bylo velice snadné ztročit. Hmongové jim dali prase, hned ho snědli, ale neznali jeho cenu. Teprve potom jim dárci oznámili, že tu cenu si musí odpracovat na polích. Pracovali však daleko více než je hodnota prasete. Potřebovali pomoc.“ „Vy jste misionáři?“, zeptala se Alena. „Ne nejsme, přestože jsme sem jako misionáři přijeli. Misijní činnost už dávno neprovádíme. Všichni obyvatelé naší vesnice jsou stále animisté a věří v duchy. Prostě tu společně žijeme a pomáháme.“ „Když jsme tu začínali a usadili se, mělo pět z deseti Mlabri malárii. Přestože žili po tisíciletí v divočině, jsou až nečekaně bezbranní vůči nemocem. Za posledních dvanáct roků jsme tu neměli malárii ani tuberkulózu,“ přidala se Mary. Déšť ustal a dostali jsme svolení k prohlídce vesnice a pořízení fotek a filmových záběrů. Vesnici rozděloval potok na tři části. Ve spodní části, pravděpodobně zbudované nejdříve, stálo několik malých domků ze škvárobetonových tvárnic, velká zastřešená hala, ve které jedna žena zrovna splétala barevnou houpací síť, opuštěná budova vzdělávacího centra a automat na čerpání benzínu. Malá motorka je zde oblíbeným dopravním prostředkem. Na druhé straně potoka stály ve stráni další domy nebo spíše chýše. Některé postavené z bambusu, ale všechny s plechovou střechou a záchodem mimo dům. Všude panoval nepořádek, Navštívili jsme několik chýší, ve všech se vaří na otevřeném ohni. V jednom domku také žena vyráběla hamaku a poslouchala při práci rádio. Nebylo jednoduché Mlabri fotit či filmovat při běžné činnosti. Jakmile nás domorodci uviděli, přerušili totiž svou činnost. Focení se nebránili, ale vesměs se hned postavili téměř do pozoru, znehybněli a spořádaně čekali až pořídíme takový záběr. Všude po vsi pobíhali psi, což byli

tradiční společníci už jejich nomádských předků. Nyní chovají i prasata a slepice. Vrátili jsme se do třetí části vesnice, kterou tvoří dům manželů Longových. Jejich stavení se nijak nelišilo od běžného západního typu, přičemž nechybělo moderní vybavení jako je například myčka na nádobí. Zatímco jsme si prohlíželi vesnici, přibýlo před domem druhé auto. Přijel jejich nejstarší syn. Dozvěděli jsme se další podrobnosti o jejich rodině. Vychovali zde celkem tři děti, dceru a dva syny. Zůstal jen nejstarší, který dosud v Thajsku studuje. Manželé Longovi pochází z rovinaté Iowy, ale po americké domovině se jim nestýská. Už hodně let tam nebyli, takže vesnice se jim stala domovem.

Skok z pravěku do současnosti

Napadala nás spousta otázek a Longovi ochotně odpovídali. Ve vesnici žije něco málo přes stovku Mlabri. „Tuhle komunitu založit nebylo vůbec lehké. Nikdy nežili v tak velké skupině, nikdy neměli a dosud nemají žádného náčelníka. Naučili jsme se jejich řeč a pomohli jim udělat obrovský skok,“ vyprávěl trpělivě Eugene. „V současné době mají řádné thajské občanství, první z nich studují na středních školách, dosahují úrovně běžných obyvatel Thajska. Na živobytí si vydělávají výrobou houpacích sítí. Tenhle nápad vznikl, protože pletení tašek byla jedna z mála jejich řemeslných dovedností. Plést mohou kdykoli a kde chtějí. Dnes jejich výrobky vyvážíme do sedmnácti zemí světa.“ „Můžeme si jednu také koupit?“, chtěli jsme také podpořit život komunity. „Bohužel zrovna žádnou na prodej nemáme, musíme plnit dodávky,“ omluvil se Eugene, ale Mary odběhla a donesla několik tašek různých velikostí. „Tyhle jsou tradiční z přírodních materiálů, můžete si přivonět. Ještě krásně voní pralesem, vyberte si.“ Cenné suvenýry nám udělaly radost. „Vypadá to jako šťastný osud Mlabri, je opravdu vše tak idylické?“, vyptávali jsme se dál. „Samozřejmě není, jsme svědky i mnoha špatných dopadů změn jejich způsobu života. Například se stále častěji objevují sebevraždy. Mlabri ve svém slovníku vůbec nemají slovo pro vraždu. Bylo jim naprosto cizí s někým bojovat, spory řešili odchodem nebo útekem do pralesa. Sáhnut si na vlastní život bylo dříve něco nemyslitelného. Další problém jsou porody. Změna výživy měla za následek, že plod vyroste více než mladé matky dokáží zvládnout. Hodně mladých žen potřebuje při porodu lékařskou pomoc a rodí císařským řezem.“ Zájem lidí z dalekého Česka jim udělal radost. Vyměnily jsme si kontakty a s potěšením přijali nabídku, že se můžeme s dotazy dál obracet. V Thajsku není takhle komunita jediná, které se Longovi snaží pomáhat. Eugene nám předal cenné informace na další cestu a poradil další místa, kde lze najít vesnice Mlabri. Pro lepší domluvu s místními, nám napsal do deníku jejich názvy písmem, které se běžně v Thajsku užívá. Latinku tady zná jen málokdo.

Huak Yuak

Také při výpravě do druhé vesnice lidí Mlabri nešlo o nějaké dobrodružné putování divočinou. Jejich domov, prales, také už dávno ustoupil políčkům. Zmizely plody džungle, nebylo co lovit a kde se skrýt. K jejich komunitě žijící asi 40 kilometrů od města Nan ve vesnici Huak Yuak jsme dojeli pohodlně terénním jeepem. Jeho majitel a řidič se ukázal i jako dobrý průvodce. Hned nás vedl do bambusové chýše nejstarších obyvatel. "To je Mr. Pa," představil čiperného staříka v bederní zástěrce. Dříve Mlabri neměli ani jmen, za dob Bernatzikovy cesty se oslovovali jen příbuzenskými názvy otec, matka, syn, bratr... Také jsme se představili. Řidič starci předal dovezené vepřové maso a Pa je hned na banánovém listu naporcoval nožem na malé kousky a vložil do bambusové trubky. Konečně něco k filmování. Paova žena přinesla látkový sáček, ve kterém bylo uloženo zapalovací zařízení, dříve nejcennější majetek Mlabri. Pá obratně použil železo a křemen a žena brzy rozfoukala oheň, do kterého položila bambus s masem. Sotva jsme se dozvěděli, kolik lidí v komunitě žije a několik málo dalších informací, bylo jídlo hotovo. Neosolený a neochucený tlustý špek chutnal docela nevábně, ale stařeček si na něm pochutnal. Věnovali jsme mu malou svítilnu. Nevěděl kolik je mu roků. Tradiční Mlabri neuměli počítat, nepoužívali žádné početní

pomůcky jako jsou prsty či kamínky, z času rozeznávali jen noc a den, nepočítali žádné týdny, měsíce či léta. Ochotný řidič Noj nás provázela vesnici. Zdejší Mlabri neobdělávají vlastní půdu, ale pracují na polích pro sousední Hmongy. Na pohled to vypadalo, že nijak nestrádají. Vesnici tvoří zhruba dvacet bambusových domků, které obývá na sto dvacet obyvatel. Je sem zavedena elektřina i pitná voda a také zde téměř u každé chýše stojí zaparkovaná motorka. Vaří se v jednotlivých chýších na otevřeném ohni, ale právě se rozdělovala snídaně uvařená ve velkém kotli ve společné kuchyni. Zůstávalo zde stále poměrně hodně lidí, za práci nikdo nespěchal. V dolní části vesnice bylo něco, co sloužilo jako kulturní místnost. Na zemi seděly hlavně děti a ženy a sledovaly nějaký zábavný program v televizi. K našemu překvapení se hned televize nacházela rakev. Všimli jsme si toho, až když také přinesli mrtvému muži jeho porci rozdělované snídaně. Později jsme viděli dva vesničany s lopatou a krompáčem odjíždět někam na motorce. Nyní pohřbívají své mrtvé do země. Dříve balili zemřelé do ratanové liány a celá skupina se podílela na pověšení těla na stromy. To proto, aby tělo nesežral tygr. Věřili, že do tygrů se stěhují duše zlého člověka. Dnes tu nejsou ani tygři ani stromy. Pod vesnicí blízko silnice stála moderní budova školky. Velmi podobná jako máme v Česku. Zatímco se malé děti nahoře v chýších neustále batolí v prachu nebo blátě, zde se učí čistotě. Na stěnách byly rozvěšeny ilustrativní obrázky, ukazující jak potřebné je každodenní koupání. Jejich dědečci a babičky se nemyli vůbec nikdy. Nečistotu si opalovali nad ohněm. Do vesnice přijel obchodník, ale Mlabri se k němu nijak nehrnuli. Asi měli všeho dost. Daleko více je zaujala námi přivezená Bernatzikova kniha plná starých fotografií. Někteří tvrdili, že na nich našli své předky. A nejméně v jednom případě měli asi pravdu. Šlo opravdu o velmi výraznou podobnost.

Tři vesnice, tři způsoby obživy

Došli jsme ke zjištění, že se v Thajsku opravdu všichni přeživší Mlabri usadili už asi před třiceti léty. Většina z nich je součástí některé ze tří velkých vesnických komunit. Každá z komunit přežívá jiným způsobem. V Ban Boonyem žijí pod ochranou manželů Longových a vyrábí houpací sítě. Vesnice Huak Yuak čerpá státní podporu. Bez ní by nemohla fungovat školka, nebyla by sem zavedena elektřina a pitná voda. Zdejší lidé dochází za špatně placenou nádenickou prací do okolních vesnic. Do pralesa nechodí, prostě už nemají kam. Třetí komunita Phu Fah se nachází na okraji přírodní rezervace Doi Phu Kha nedaleko hranice s Laosem. Zabezpečení obživy obyvatel téhle vesnice je součástí humanitárního projektu thajské princezny. Královská rodina se těší v Thajsku velké oblibě a uctě a princezna Maha Chakri Sirindhorn je velmi vzdělanou ženou. Antropologie je jedna z mnoha oblastí širokého spektra jejích zájmů. Rozhodla se pomáhat těmto lidem z pralesa, kterým však také nenabídla nic jiného než opustit jejich nomádský způsob života. Naučili se obdělávat svěřenou půdu v okolí vesnice. Phu Fah jsme osobně nenavštívili, víc nás lákala cesta do Laosu. Jak žijí Mlabri na dosud divoké druhé straně hor v sousedním Laosu, nevěděl totiž ani Eugene Long.

Hranice rozděluje dva světy

Hranice Thajska a komunistického Laosu byly po mnoho let uzavřené. Nyní je otevřeno několik oficiálních přechodů, ale abychom se dostali do sousedící oblasti, nezbylo než podniknout velkou okliku. Bylo nutné namísto na východ pokračovat severozápadním směrem až do oblasti věhlasného Zlatého trojúhelníku. Hranici, kterou zde tvoří řeka Mekong, jsme přešli v místech Chiang Kong – Huay Xai. Po řece jsme pak dva dny pluli do krásného královského města Luang Prabang. To všechno místy, která jsou už přizpůsobená rozvíjející se turistice. Odtud jsme mohli cestovat zpět k druhé straně hor, domovně posledních Mlabri. Jakmile jsme však opustili turistické atrakce, bylo vše výrazně složitější. Laos je ve srovnání s Thajskem jiný svět. Nejen tím, že jsou všude rozvěšeny rudé vlajky se srpem a kladivem a každé ráno znějí z rozhlasu budovatelské písně a politické agitace. Naštěstí je zde nesrovnatelně zachovalejší příroda. Místní lidé však skoro vůbec necestují. Veřejná doprava na korbě malého nákladáčku je relativně drahou záležitostí a odjíždí se většinou jen jednou za

den. Pomalu, ale jistě jsme se blížili k provincii Sayabouly. Ve stejnojmenném hlavním městě provincie jsme ještě našli i informační středisko. Je tu, protože se tu jednou za rok koná velký sloní festival, jedna z nejdůležitějších kulturních akcí v Laosu a prý největší akce svého druhu na celém světě. Mimochodem celá provincie se pyšní označením Země slonů. A vedle těch domácích, zde žijí i poslední skutečně divocí. Teď zrovna se však žádná sloní slavnost nekonala. Informační středisko bylo přesto otevřeno, ale přes velké snahy, nám v cestě za Mlabri zdejší anglicky mluvící pracovnice nedokázala nijak pomoci. „To jste měli přijet někdy v lednu nebo v únoru, teď jsou všechny cesty rozblácené a nesjízdné, dostat se dál bude velmi nesnadné,“ vysvětlovala překvapena cílem naší cesty. Ale přesto jsme zjistili velmi zajímavé věci. Tou nejpodstatnější bylo, že Mlabri v Laosu skutečně dosud žijí svým tradičním způsobem života. Zůstali žít v nedotčeném pralesu, který jim poskytuje svobodný domov a obživu. A to i přesto, že určité snahy o jejich usazení a civilizaci probíhaly a probíhají. Oblast, kterou obývají, vláda vyhlásila Národním parkem Nám Phui. „O jejich existenci se obecně ví, ale asi málokdo vám dokáže poradit, kde je hledat. Byly jim určeny dva tábory, prý někde mezi vesnicemi Nam Ngin a Na Kong. Nikdo vám ale nezaručí, že je tam zastihnete.“ vysvětlovala nám příjemná pracovnice informačního centra a také přinesla velmi zajímavou knihu. Byl v ní popsán vůbec první výzkum života laoských Mlabri. Publikoval ho relativně nedávno, v roce 1999, francouzský antropolog Laurent Chazee. Celé dva roky zde zkoumal život posledních 22 nomádských obyvatel pralesa. Knihu zde však měly jen v jediném výtisku. Bohužel byla něčím politá, což mnoho stran slepilo a poničilo. Ale stejně nebyla na prodej.

Pochybnosti

Věděli jsme, že park Nám Phui, jehož pralesy jsou domovem posledních nomádských Mlabri, není otevřen pro turistiku. Přesto nám nikdo nezakazoval pokračovat v cestě. O existenci kmene pralesních divochů bylo mezi lidmi v Sayabouly povědomí, ale šlo spíše o legendy než nějaká fakta. "Žijí jak zvířata v pralesu", s nádechem obdivu a senzace reagoval na cíl naší cesty majitel zdejšího hotýlku. Ubytovali jsme se v něm před odjezdem do očekávané divočiny, opravdu jedné z posledních v celé pevninské Jihovýchodní Asii. Jde o místa, kde žije největší počet divokých slonů na světě a samozřejmě i tygři. Nikdo nám nebránil v putování dál do promáčeného pralesa, přestože hledat na rozloze velké jako několik našich okresů skupinku posledních 22 putujících Mlabri, mělo jen mizivou šanci na úspěch. Počítali jsme s tím, že to může být stejné jako hledat jehlu v kupce sena. V suchu a bezpečí hotýlku byl čas na zhodnocení našich šancí i zamyšlení nad jejich osudem. Neznají zbraně a ani se nedovedou bránit. Na poplašné znamení prchají jako plachá zvěř do pralesa. Jejich minulost alespoň částečně známe a poznali jsme současnost. Odtud máme sice jen zprostředkované informace, ale poskytně nám případné setkání něco víc? Budoucnost této poslední skupiny je velmi ohrožena, zvláště vzhledem k malému počtu a tradičnímu nezájmu uzavírat sňatky s lidmi z jiných etnických skupin. Může je zachránit setkání s jejich thajskými bratřenci? Jsou, ale ti v Thajsku vlastně ještě Mlabri? Ztratili přirozený domov a co zbylo z jejich jedinečnosti? Snad jen jazyk, který za pár let pravděpodobně také zanikne. Nezůstane vůbec nic. Během další jedné či dvou generací budou zcela asimilováni do hlavního proudu thajské kultury.

Žijí dál v pralesu

Do městečka Ban Nam Phui nás přivedla ještě stále dobře sjízdná silnice. Tady se nám už nepodařilo najít někoho, kdo by uměl alespoň trochu anglicky. V místním kulturním středisku jsme se domlouvali rukama nohama a kreslili po papíře. Setkali jsme se s upřímnou ochotou a snahou nám pomoci v tom našem divném záměru. Jenže neměli žádnou mapu ani dostupný internet a hlavně ani potuchy, kde by Mlabri mohli tábořit. A venku přšelo stále víc. Do vesnice Na Kong také ještě pokračovala sjízdná silnice. Rozjeli jsme se dál a v našich pocitech se mísilo napětí s beznadějí. Silnici svíral prales a déšť neustával. Jsou třeba někde

tady blízko. Auto najednou zastavilo a řidič ukázal, že jsme na místě. Rozhlédli jsme se po okolí. Kromě přístřešku, zřejmě zastávky veřejné dopravy, byly na dohled tři domky. Slezli jsme ze zastřešené korby, nechali auto odjet a vydali se k nejbližšímu z nich. Pod přístřeškem tam dvě ženy připravovaly jídlo a kolem pobíhala kupa dětí. Ty nejmenší se strachem rozbředly. Asi nikdy neviděli cizince. Dospělé ženy vypadaly taky velmi nejistě a překvapeně. Na tváři neměli úsměv, oči neskryly obavy. Domluva naprosto vážla. Posadili jsme se do nabídnutých plastových židlí a přemýšleli, co dál. „Učitel, škola?“, zkoušeli jsme se nějak chytit. Nic. Nezbylo než vzít batohy, nasoukat se do pláštěnek a hledat radu jinde. Musel na nás být asi hodně žalostný pohled. Sotva jsme totiž vyšli směrem zpět k silnici, zastavilo projíždějící auto. Vystoupil z něj velký tlustý vousatý chlap a anglicky zavolal: „Potřebujete pomoc?“. Rozběhli jsme se k němu. Místo rady, kde hledat Mlabri, přišel s lákavou nabídkou, že nás odtud odveze. A to až do Thajska. Byl to německý inženýr ze stavby vodního díla v Sayabouly a právě odjížděl na krátkou dovolenku. Nebylo času na rozmýšlení. Štěpána a techniku jsme nacpali do kabiny, vylezli dozadu na korbu, sedli na batohy a schoulili se pod pláštěnky. Auto se rozjelo a rozráželo dešťové kapky tak rychle, že nestačily dopadat na korbu. Začali jsme se vzdalovat od hledaného cíle. Vzdálenost zpět za Thajskou hranici se najednou smrškla z několika dnů na pár hodin. Nebyl jsem si úplně jist, zda-li nás potkala šťastná náhoda. „Nevzdali jsme to příliš lehce?“, hlodaly mě pochybnosti. Odjížděli jsme a možná právě jen někde nedaleko putovali lidé, pro které stále ještě zůstal tou nejdůležitější hodnotou okolní promáčený prales poskytující potravu, svobodu a mír.

Milan Daněk